

خلفه د و غرو

هفته ده بره نورن بوردی، طرفزن مېقاېر

بر صايرمکي يازيدلر

مدیری: جلال ساھر

اداره خانه

استانبولده نور عثمانیه

جاده سنده ۴۰ نومرولی

«تورک یوردی»

پنجشنبه ۲۸ تشرین ثانی، ۱۳۲۹

سپیل : ۱ صائی : ۳۴

سپیلانی

عثمانلی مملکتی ایچون ۱۲ غروش

روسیه و عجمستان ایچون ۲ روبله

باشقه مملکتلر ایچون ۵ فرانک

صایسی ۱۰ پاره یه

بابا ئوگودی (۱۵) : چو جوقلری فصل بحریکلی یتیشدیرمه لی . عبدالفیاض توفیق . فایدالی دوشونجه لر : اصناف ایچین
توقی بولاری (۳) ، ف شعر : غرب ایستبورکه ، فکرت ضیا . ئوج تورکسی . آتلا خان . ده گیزده گزیش .
حرب گیسنده گون گچیریش . صفوت . هفته لق حوادث . خ . د .

گله جک صایمیزده :

خلق ماصالی : ئولیکر ایله آیدین ، کوك آلب

ده کیزده گزیش، حرب کمیسنده کون گچیریش

د کیزده کچن کونلر - اوپله کون اولور که کیشی «کی بی دیوارده، صوبی بارداده گورملی» دینلره حق ویرد. اما، ده کیزده کچن کونلر که عقللرده قالاتری آجیلری دکل، طاتیلریدر. د کیز کچن طوتماز بر آرقاداشه بکیزر. سرت بورالی بر کیجه، صباحه دوغرو روزکار قالمش، د کیزلر دوشمش. گونش یاواش یاواش اورتاللی آغار تیور. دالغملر که کوبوک، چیرینسیسی کیلمش، آغیر شیشکینلر اولمش. گونشک، ده قیزیل اولان، ایشینی بونلر که اوزرینه اور دجه یوزلره زنکار کوسستر. گوز کیزی آلاماز، بو ططائی، بود کیشیر، کوزل رنگلره باقار، دالار، کیجه کی او سبیل کیتی، او صاصیندی بی، او کورولتوبی، شیمدی سسبز آغیر آغیر اینوب چیقان، بوششکینلر که یاپدیفنه ایسانه مازسکیز. ده کیز او گول یوزیه چارچابوق کولک کیزی آلیر، سز اونک آقشامکی صوچنی، ایندکار بی باغشلار، باریشیر، اونودورسکیز. سز او کیجه کی چکدیک کیزی چوق برده آکلانیرسکیز. بر سوز کیز قولانغه گیرمز. بو آکلانیرسکیزله د کیزلر کونولکسی بیلدر میورسکیز، باغکیزدن کچنله او گونیورسکیز. سسویلی، سوکیلی د کیزلر طور غونلغندهده اوفکسنددهده، شاعره قلنی، رسامه فورچه سنی آراتدیرر.

سوزلر کیشی، سزده بر قبودانسکیز. بر کچی ایله بولجی اوله رق گیدیورسکیز. بتمش ایکی ساعت سورن بر فورطنه به طوتلیرسکیز. فلک لری د کیز آتش، بورده قارلری زور یانار، سولر گو کرته ده آدم آزار. سز صیحاق قازدهده، گمنک قبودانی کوری اوستده صوغوقده، آیاقده. هانگیز چوق یورولور؟ سن. سزده د کیزده گزمش، فورطنه ده دیریلیر، و آیشیقینسکیز. نه باغکیزی، آز چوق فورقو، هیچ اولماز سه صیقانی بورور. قازده لوموز کیز صیزمش، یاصدیفکیز ایصلامش، راحتکیز قاجار. قبودان صیز صیقلام، بورون دلیکارندن دومان

بورده گمه نولزلر که دامغاسی ایشلدهم؛ بیلگیلری نوز دردمه درمان، دوا بللدهم. طبعته ایمانلیم، استقباله نشانی؛ آدم تور کدر، صوم، صوم تورانی!...

فکرت ضیا

نوج تور کیسی

اوجا طور نام، اوجا داغلر باشند، خیر ور نوکسوزلر قانی باشند؛ بکا سلام کتیر اوروم آیلنک ایصسر قانان طور اغندن، طاشندن؛ یوجه داغ باشی دومان بورودی؛ قدر سز وطنه دوشمان یورودی؛ گنیلک قیزلری آچاق بولغالر صاچلرندن طوتوب برده سورودی.

تورک قوغولدی باغچه سندن، باغندن، نوج آیلندی نولوسندن، صاغندن؛ قان کوبورور شیمدی اوروم آیلنک آلتین آقان اوواسندن، داغندن.

آتشلر بوسگورور طوبلر، توفه کلر؛ صالدر بر ناموسه، عرضه کوبکلر؛ قیامتلر قویار، دنیا صار صیلر؛ حالا تورک اولادی بیلیم نه بکلر؛

دوشمان قانی ایچمک، یاقق وییققی، تورک اوغلی وظیفه ک بودر، بو مطلق.. قان آغلار کن بالقانلرده آنالر حرامدر والله دورمق، اویومق.

آینه خانه

یاریشی گوستیوردی. طابوبك گوزمل ایدی، چوق
بکندم. هله آلتنده کی اوایی سوزه بایبلم. گونلر
هفته لره چالیشان اوأل رسامنك گوسترمك ایسته دیکنی
بودیل رسامی ایکی سوزله دهائی آکلایوردی.
بنده شو یازمقلمی اورسامدن اوگرتمش ایدم. ایسته
حرب کیمسده یاشایش بودر. ایش اکلنجه، یورغونلغی
ذوق اولور.

دکیزده سگیز، درت یانگیزده هرشی ده کیشیر،
یاشایشگیز ده گیشمز، گونش دوغار باتار، بوسزه آنحق
«سه گوتریزی» آملکزی عقله کتیر. اوت، کیده
هرکون برگجر. ایش، ایش، ایش! بوندن بیقلمزمی؟
کیجه ایله گوندوزك هرکون بربری قووالامسندن نهدر
بیقلمیره او قدر بیقلمیر. وظیفه آلکوبوک طوبغو، آلطاتی
اگلنجه در، هم نهن بیقلمسون، هرکسک وظیفه سی ایرلش،
کیمس نك کیمسه به آغاری، سی، دارغینلی اولاماز.
کوچك کوچك پادوسلر، قیسه قیسه دیکلمه، صولوق
آملر صردلنده سوکی آردقداشلره کولوشمه، شقالا.
شمه لر، ایش اوزرینه بخلر حتی قنایشلر آلکوبوک اکلنی
اولور. کی تمیز، یلک تمیز، هوا تمیز، یه یاتمه ساعتلی
دقیقه سی دقیقه سته، قول، باق، یین، کودده چالیشیر. بویه
یاشایشك نه اولدیغنی آنحق ردوقنور آکلانه بیلیر.

ایش صیقی ووزور اولغله برابر نظلم، وظیفه،
آلیشقیلاق زورلغنی، یورغونلغنی کیده در، برسپور،
بر اکلنجه قیلدغه قور.

لجاندیز. عسکر قاققار، آبدست آلیر، ایرته
نمازلری قیلار، جوربانی ایچر. سوزك کلدشی، اوکون
کی بیقسانه جق. بوری چالار، واردیان باغیر. همان
قوللر، باچالر صوانیر، طولومبلر قوشولور، کردل،
ماستالیه، سوپورکه، لاستیکار اورتایه چقار. کوردسگیز
عسکرلر اوچر بشار برآزاده، قوللر یاننده کینک اوموزنده
«آرش!»، «صیبا برابر، صیبا!»، «دیه ایاق سوپور»
کلرله کوکرتنه اوغیورلر. هوا صوغوق، صو

فیقه یور، سوزك قدر اوشومه، قورقو طوبغو، اونك
صیرتنده «وظیفه» دنیلن قالین، آغیر بر قوجوغی،
گوكلنده یانار برقاخانج حرصی وار. قورقو فلان ایچون
باشده یر یوق. گوزی باشقه یانده، قولاغی باشقه یانده.
باشی بروومه چورهرک:
— واردییا بونو؟
— بونو!

بر ایکی وولطه دهادولاشیر، حساب قارمنه گیر،
بریشلر حساب ایدر. دیرکن، برووده برس:

— برووده بر قنار وار!
ایسته حضرت نوحك گوگرچینی اوچدی، سولری
اولجلی، کلدی، اوتدی. قنار طانیلیر، قبودان حساب
قارمنه چکلیر، بر سیغاره یاقار، آرقه سته دایانیر.
بوکاپا قارسه گیز برقاریش بویومش، یاریم اندازه گنیشله مش،
کوزلری، شیمدی کورین قنار کبی گیتدکجه پارلا یور،
یورغون یوزنده هم سونچ، هم غرور گورونیور.
حق وار. «وظیفه» سنی یادی، «خلق العظیم» ی
چیکنه دی کچدی، جانلری کندیسه اینانوب اصهارلامش،
بر ایکی یوز کیشی بی صاغ و آسن طاشیدی کتیردی.

لجانه گیریلیر. قاپورطه آغلرلندن باشلر گورونمگه
باشلار. قبودان کوبری آلتسندن کچلردن برر برز
«گچمش اولسون، قبودان! تبریک و یاتشکری آلیر.
«وزیرك آلائی» بونك یاننده، نهدر؟ گیتدیگیز یرده
بونلری آکلانه جق، سوزه «فلان قبودانك واپورطه
کیوردوم» دییه باشلايه جق ده کیسگیز؟ ایسته قبودانك
قازانچی بو. کیشی اوکیجه نك آجیسی جابوق اونودور،
صباحك طادی داماقدن چیقماز.

حرب کیمسده کوره کیمیرسه. — برکون (گیل) ده
بحریه قلوبنه گیمش ایدم. دیواردر بر طابوب آسیلی،
آلتنده یالدرلی حرفلره انکلیزه [«وظیفه، ذوق دیمک
اولان» «دیوق اندیلهر» یازیلی ایدی. رسم رفیلونك
بوتون فلقه لرینی دگیزه ایستیره رک یلکن، کورک تعلیمی،

بوز کچی، بته یاناقار، پانچار، قوللر سودیکنک اووزنده
 صوغوقی طوبولور؛ کی اویک یوردی، بوجاچی، ایش
 کندینک ایشی، یورولورمی؟ هم، «اوشودم، یورولدیم»
 اویکیکترلر دانهکینسک آغزینیه صیغار یاداشیر سوزدر؟
 «طوب باشه!» بورو اورور. بر قوشوشدر کیدر.
 عسکر طوب باشه گچر. حقه عبادتدن کیر و قالمایان وطنه
 خدمتی اوقطعه ده کوره چی. بورچی اوقطعه ده اوده یه چی
 ایچون اوراسی عسکرک ایکنجی قله سیدر. اوراده نمازده
 کچی هر دوشونجه باشدن چیقار، کوزنی نشانه، قولاغی
 قوماندایه، کولکنی وطنه ویرر.

صباح تعلیمی بیت «آریا صوفره!» جاغیرلور،
 بیک باشه اوتوریلیر. تعلیمده آلسان «آفرین» لر،
 آزالیر، ایدیلن یا کیشکلر قونوشوله قونوشوله، یالکز
 ائمک و زیتون صلاطه سی اولان اوساده بیک قابیشله
 قابیشله ییلور.

براز بولدن چیه جقه سده، عمرمک ائک طاتلی بر
 ساعتک حکایه سی اذنکترله، سولیدن کچه میه جکم:
 آرقاداشلرم پک آبی خاطرلار لر، مکتب کمیسند
 مه ندیم. اوزون بر سفردن صوکره (پوزتوقو) یه
 ایخش ایدک. آبی نیشان ایدی. فلقه لری ایدردک، هم
 لیمائی کزدک، هم ده براز کوردک تعلیمی یایدق. ایکیندی
 اولدی، قارنلر آچیقدی. بکساده، صوغان، زیتون
 اولان آزیغمیزی آله رق قرمیه چیققد. یوکسک برتپدن
 طاتلی دورو برصو اینور، اورادده آشاغی یه چاغلا یوب
 بر کولجک دوکولبور، اورادده آشاغی یه چاغلا یوب
 کیدورد. بکسادلری زیتونلری او حوضه آتدق.
 بکساده کی یانیاغیرلر چیقدی! صوغانلری قیردق، بیکه
 قویولقد. صوصایانلر اکیلوب کولدن، چاغلیاندن
 ایچییورلردی. چوق اغیر ضیافتلر ده، چوق پارلاق قیر
 آکنجه لرنده بولندیم. شیمدی هیچ برستی بیلهمیورم،
 اوکونکی پمکک طادینی اونوده میورم. بوندن ایدی؟
 کنجکلکدن، یوقلقدنمی؟ اوده وارسه ده، باشلوجه او

کونکی وظیفه یورغونلغدن صوکره سوغلی، سوکیلی
 آرقاداشلرمله کولوشه، ساتاشه، قاپشه سیوب دیکله یشدن
 ایدی!

آ، بن یا کلدیم، «کیدمه هر کون برکجر» دیشم.
 یوق! «قرمیه عسکر چیقارمقی» تعلیملری، کوزک یلکین
 یاریشلری اویله دیکشملردک ماسالاری برعمره سورر.
 یاربش — یلکین کوزک یاریشلری اوقدیرما قلیدرک
 نه گورده شه، نه آت قوشوشه بگزدر، کیشی صیتمه یه دوشر.
 هله اراده یانیاغی ده اولورسه وارده، الله ائمر کیه!

قیییه ده فلقه لر دیزلش، آللر کوره کارده، باشلر
 قالمش، قولاقلر دیکلمش، بردن «آرش!» توفکی
 باطلار. دئیزک بوزی کویوک کسلیلر، برشی گورونمز.
 سیرجیلر آراسنده بش آلتیسته اویجه باقارسه کز
 یورده کلرینک چاریدینی طویار، بگز لرنک آتدینی گورر.
 سکز. دیققلر اونلر ایچون ییل کسلیلر فلقه لر «اشارت
 یری» نی دولاشیر، گری دومنکه، راز کجکدن صوکره
 بلیرمکه، گیت کیده طائفه باشلار. اوبش آتلی کیشی
 بویون، گوز کسلیلر، یارماغکلر ده دوتسه کز قیرماز.
 فلقه ده کی سردومنی تقلید رکوعه وارر قالقارلر. فلقه لر
 اویجه یاقلاشیرلر. یادالغین، یاصایغیسز بر سیرجی صندالی
 یول اوسته یورومش، ائک اوکده کی فاقه دن برسس:
 — غایوغ.....!

بو کیشیلردن برینک آغزندن قانچه بر سوز فیرلار.
 بو یرندن قالقمق ایسته یوراما دهایورده کی پک پک ده کل،
 آه، بو صوئک دیققه ده نملر اولور، نملر! دیرکن پشیدن
 آل شاقیردی لری قویار. دئین سوله دیکم او کیشی یرندن
 فیرلار، قاندا لاینر، اسکله باشه اوقلقه نئک یاشه اوچار،
 باشلری آچیق، قوللری، پاچارلری صیوالی، کوملکلری
 صیرت لرنیه یاشمش، گنیش آت لرنیدن قویوب، طونبول
 قره یاغز یاناقلارندن دولاشر ق، آکلی، آتلی چکهلرندن
 دوکولن ترلرنی یئرلره سیله رک، کیریدن کلنره
 کوزلرنی دیکوب باقان ییکیشلره، کایدلش دیشلری
 آراسندن چیقان چانلاق بر سله:

— آفرين ، طوسونلرم :

هفته اولى مراد

تيفتيك كيجلر — غزىلرگ وىردىكى خېرلەر گورد
 مملكتك آت مېم برئوتى تشكىل ايدىن تيفتيك كيجلرگ
 داخله محافظى و اصلاحى و عثمانى تيفتيكلرنىڭ اجىي باسارلندە
 فياثلرنىڭ دوشىمەسى ايچون داهىزلە آلوريشلى اولسون
 اوللاسىن تيفتيك كيجلرگ مملكتىن چىقارماسى وحتى مملكت
 اجىيسە بىرودن دېگىر برە اجىي واپورلرە طاشىناسى شىدە
 منع ايدىلىشور . مملكتك تجارتى قورويان بو تدبىرك فايدهسى
 حقتە سوڭ سولەمك زائددىر .

دارالفنونلېرىك مەفرى — گېچن جەمە گيجەسى
 مەرداردە آپولون تياتروسىندە بر وقمە اولش . تياتروپە يارى
 اجرلە گيرمك ايستەن طيبە طلبەسنىڭ بو آرزولرئە تياترو
 مەيرى طرفىدىن اهميت وىرلەمش ، بونك اوزىرنە طلبەدە
 اويون ئاشىندە بو حركتى گورولتو و اىصلىقلارە پروستو
 ايتىلشور . ھەر مملكتك دارالفنون طلبەسە وىرىن بر حق
 طەئىماق . مملكتك گنجلىكتە حرمت اتمەك ھېچ بر زمان
 جائز گورولور بر حركت دەگىلدەر . تياترو قومپانياسى بونى
 ادراك اتمەلىدى . دېگەر طرفدن گىجىلرئەدە بويگى صابىقىزلقلارە
 هدف اولدۇقلىرى وقت قىلغىنى مەدافە ايتىمك برابر اعتىدال
 گوسترمەلىرى . اصلا افراطە گىتمەلىرى توبىيە ايدىز .

گوزەل مملكت آدرلى — اطرانوس قىساسنىڭ اسى
 اورخان ايل اولدۇقنى ايشىتىدك . آتازمىزى خاطرلاناتان ، اونلرگ
 سوكىتى يورەگىزدە ياقان بواسملرگ چوغلاماسنى ئىنى ايدىز .
بىلقىس شىركت خانىم — « مەدافە حقوق نىسوان »
 جەمىي اعضاسىندىن « قادىلر دىنياسى » جوعەسى مىررلردىن
 بىلقىس شوكت خانىم گېچن ھەفتە طيارە ايلە وچىشور . بوخراىمىدە
 پاكچوق خانغلر ، باغلاصە جەمىت اعضالى حاضر بولونشورلار .
 مملكتىزدە ايلك دفعە بوجسارتى گوسترن خانى بىزدە تېرىك
 ايدىز . جسور آنالار ، ھىمشىرلەر بوتون ملتە جسارت وىرىرە
 بوشىجىع خانك دىنىڭ عىسكىرى موزەسە قوتولدىقنى
 دويدى . پاكەمىيىب ، اوجسارت و قەھرىمانلى مىرگىيىندە برتورك
 خانك دە رىسى بولونسون .

غنى زىماندە « قادىلر دىنياسى » نامىلە اوردوسىمىز برطيارە
 ھەدبە ايتك اوزدە اعانە طوبلانىلىمە باشلاششور . ولىتپور
 ھىمشىرلەرنىڭ موفىقىتى ئىنى ايدىز .

دېر ، ايكى دامىلدە ياش دوكر . يورى كوليبور ،
 قىزارمىش كوزلرى ياشايدور . يەنە كوليبور ، يەنە آغلايدور ؟
 اوڭا سوزلرگ ، باق برشى آڭلايەيلىر مىسگىز . سىردومىن
 او كىشى يە بر سلامە دۈنەرك :

— بابا ، (طورمىش) كورك قابىدىرى ، طوپاچ
 بوغازلدىن قىردى .

— ملت صاغ اولسون ، سىز صاغ اولك ، اوغلم .
 دىمك ، بو بونلرگ باباسى ايمش ، او يەلەمى ؟ اوت ، باباسى ،
 خواجەسى ، ضابطىدەر . او طوسون اوغللارنى كىندى
 يېتىشىدىرى ، وظيفە كورمەدە اوتەكلىك اوغللارنىە اوستون
 چىقىدىقنى كوردى ، « يارىشى قازاندى » دىك ، ھا ! سىرمايە
 كىندىك اولدىقنى ايچون بو قازانچىدىن اونك دە بو بوجك
 پايى واردىر .

بعضى اولوركە بركى ايكى فلەكە چىقارد ، برى جىبارز
 وىرمك ، ئىنك اولمق ايچوندىر . فلەككە « يوك » كورك
 كېلەنەر . بونلر يارىشكك خىلەلرېدەر ، باياغى كۈندە يىلە
 بر برىنە راست كلن ايكى فلەكەدىن برى اوتەككە چىما
 كۈستەر . بو « كل سنى بىشمە باغلايىم » دىمك ، ميدان
 اوقومىدەر . آرتق بر « آل ! » دىكىدەر . كوركلىر يايلايىر ؟
 طلازلقلر كودوز برىم اوتوراكلر چىتېردا يە چىتېردا يە اسىز ،
 سىردومىنلر ياتار قاققار . ايل اوغلى كىشى يە « براز دىھا
 اكلك يىيگىز ! » دېر . امان نەكۈتو سوز !

كۈمۈر آل — يۈيك كېرى بر خەدمەت ، دىكى ؟ يوق ،
 اوروپا بخىرەلرندە فلان كى شوقدر طون كومودىنى
 شوقدر ساعىدە آلدى دىيە غزىلەرى ، رسالەلرى ايلە
 آفرىنلر اوقورلر . آڭ بويوك كىشى زادەلرى بىسە تۈزە
 بولانير ، آدىنى غزىلەردە كۈرمك ايسىر .

پىتىمى

تورك درىنگىدن

صوفى

خ . د .
 [مطبعه خيريه و شىركاسى]
 جلال ساهر